

—विजयहारी

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय ४१ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥ श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथाय नमः॥ हेंच साईकथेचें महिमान। कितीही परिसा नलगे प्रोत्साहन। श्रोतेच राखूनि पूर्वानुसंधान। अति सावधान श्रवणार्थी॥१॥

करावया कथापान। जेथें श्रोतेच सावधान। किमर्थ मग प्रार्थावें अवधान। वृत्ती जे ऐकतान आधींच॥२॥ गातां परिसतां निजगुरूमहती। होईल निर्मळ चित्तवृत्ती। दृढ ध्यान नामानुवृत्ती। सुखैकमुर्ति प्रकटेल॥३॥ गताध्यार्थी जाहलें कथन। कैसैं एका व्रताचें उद्यापन। यथासांग जाहलें पूर्ण। दृष्टांतखूणसमवेत॥४॥ तैसीच साईची १पार्थिव छबी। कवण्यापरी आकस्मित यावी। कैसी वेळेवर इच्छा पुरवावी। कथा परिसावी ही आतां॥५॥ एका होळीचिया सणा। येतों मी आज घालीं भोजना। साई ऐसिया देऊनि स्वप्ना। होय मनकामना पुरविता॥६॥ कथा ही पूर्वींच कथिली सविस्तर। परी ती प्रतिमा कैसी वेळेवर। यावी हा कैसा काय चमत्कार। तें आज सादर परिसावें॥७॥ कथा सांगे अल्ली महंमद। वाटली परम आश्चर्यप्रद। ही तरी एक लीलाच विशद। अति विनोदकारक॥८॥ यांनींच ती होळीच्या दिवसीं। आम्ही दुपारा जेवावयासी। बैसावयाचे ऐन समयासी। आणुनी उल्लासित केलें मज॥९॥ हें तों पूर्वील कथानुसंधान। आतां श्रोतां सावधान। परिसिजे

१. जड फोटो, तसबीर

पुढील निरूपण। चरित्र पावन साईंचें ॥१०॥ ती ही कथा सरस पूर्ण। श्रोते आधींच दत्तावधान। वक्ता साईंपदीं लीन। चरित्र गहन साईंचें ॥११॥ परोपकाराची ती प्रतिमा। परोपकारार्थ झिजवी आत्मा। सदा सर्वदा निर्वैधर्मा। अखंड सत्कर्मा वाहिला ॥१२॥ बरी वाईट कैसीही स्थिती। देहकर्म देहा न सुटती। परी ती लावा अंतर्वृत्ती। गुरुचरणीं प्रीतिपूर्वक ॥१३॥ मग निजभक्ताचा योगक्षेम। गुरू कैसा चालवी अविश्रम। तें गुरूचरणीं ठेवुनी प्रेम। पहा अत्युत्तम अनुभवं ॥१४॥ हे स्थिती मागितल्या न मिळे। ठार्यां पडे गुरूकीर्तमेळें। जें न महत्प्रयत्नेंही आतळे। तें गुरूकृपाबळें चालत ये ॥१५॥ धरोनियां दुरभिमान। करूं आले जे सूक्ष्मनिरीक्षण। तेही सर्व परतले त्यक्ताभिमान। सुखायमान दर्शनसुखें ॥१६॥ यश-श्री-औदार्य-ज्ञान। शांती-वैराग्य हे षड्गुण। इंहीं श्रीसाईं भगवंत पूर्ण। ऐश्वर्ये संपूर्ण हरी जैसा ॥१७॥ किती हो आमुचें भाग्य गहन। जेणें हा साईं चैतन्यघन। विनाअर्चन-पूजन-भजन। देई दर्शन आम्हांतें ॥१८॥ म्हणती भक्तीपाशीं देव। आम्हांपाशीं भक्तीचा अभाव। परी हा साईं महानुभाव। कनवाळू स्वभाव दीनार्थ ॥१९॥ असो तो अल्लीच वदे जी आतां। श्रोतां साद्यंत ऐकिजे वार्ता। कळेळ साईंलीला-गहनता। आणीक निजसत्ता तयाची ॥२०॥ एके दिवशीं मुंबानगरीं। फिरत असतां रस्त्यावरी। चित्रें मनोहर आणि तसबिरी। विकणारा व्यापारी अवलोकिला ॥२१॥ चित्रें सुंदर नानापरींचीं। संता-महंता-अवलियांचीं। पाहोनि जाहली वृत्ती मनाची। कवणा कवणाचीं तीं पाहूं ॥२२॥ म्हणोनि एकेक पाहूं लागतां। आवडली ही तसबीर चित्ता। सर्वाहुनी तिची मोहकता।

शिवाय ती आराध्य देवताही ॥२३॥ आधीच मनीं साईची आवड। सन्मुख तयांची मुर्तीही उघड। पाहुनी घ्यावया जाहली तांतड। किंमत मी रोकड मोजिली ॥२४॥ मग ती तसबीर आणिली घरीं। टांगुनी ठेविली भिंतीवरी। आनंदें नित्य दर्शन करीं। प्रेमही मज भारी बाबांचें ॥२५॥ दिधली मीं ही तुम्हांपाशीं। तया आधीं तिसरे मासीं। आराम नव्हता माझिये जीवासी। राहिलों सहवासीं मेहुण्याच्या ॥२६॥ नूरमहमद पीरभाँय। मेहुणा हा मजला होय। सुजला होता माझा पाय। केला मज उपाय शस्त्रक्रियेचा ॥२७॥ ऐसा असतां दुखणाईत। तीन महिने राहिलों तेथ। कोणीच नव्हतें माझिये घरांत। या तीन महिन्यांत वस्तीस ॥२८॥ प्रसिद्ध बाबा अबदुल रहिमान। मौलाना साब महमद हुसेन। बाबासाई बाबा ताजुद्दिन। इंहीं न तें स्थान त्यागिलें ॥२९॥ हे सर्व आणि ऐसेच इतर। यांचीं छायाचित्रें भिंतीवर। होतीं माझिये घरांत मनोहर। सोडी न हें कालचक्र तयांही ॥३०॥ माझी इकडे ऐसी गती। चित्रांमार्गें कां साडेसाती। वाटे वस्तूसी होतां उत्पत्ती। प्रलयस्थितीही दुर्लघ्य ॥३१॥ असो ऐसी असतां परिस्थिती। साईच कैसे त्यांतुनी चुकती। हें तों हा काळवरीही मजप्रती। कोणीही न सकती सांगावया ॥३२॥ येविषयींची समूळ कथा। विस्मय वाटेल तुम्हां परिसतां। कळेल साईची स्थिरचरात्मकता। अतर्क्य विंदानता तयांची ॥३३॥ संतबाबा अबदुल रहिमान। यांचें एक चित्र लहान। महमदहुसेन थारियाटोपण। यांचे स्वाधीन होतें कीं ॥३४॥ तेणें तयाची मज एक प्रत। दिधल्या जाहलीं वर्षे बहुत। ती मी माझे मेहुण्यास

देत। कीं ते अंकित तयांचे ॥३५॥ तीही आठ वर्षेपर्यंत। होती तयाचे मेजाचे खणांत। सहज एकदां आढळांत
 अवचित। नेली ती दुकानांत मुंबईस ॥३६॥ जितुके बाबा अबदुल मोठे। चित्रही करविलें तेवढें गोमटें। कीं तें
 न्यावें तयांचिया भेटे। प्रेमही दाटेल तदंतरी ॥३७॥ तयावरून घेतल्या नकला। आप्तेष्टमित्रां दिधल्या
 सकळां। त्यांतीलचि एक दिधली मजला। होती मीं भिंतीला लाविलेली ॥३८॥ मग ती परम सुंदर तसबीर।
 भरतां अबदुल रहिमान दरबार। नूरमहमद जाहला तत्पर। करावया सादर त्या संता ॥३९॥ पाहुनी हें तयाचें मन।
 चित्र पाहतांच अबदुल रहिमान। जाहले अत्यंत कोपायमान। उठले त्या ताडण करावया ॥४०॥ करूनियां
 निर्भर्त्सन। दिधलें तयास घालवून। तेणें तो अत्यंत खिन्नवदन। चिंता गहन उद्भवली ॥४१॥ मग तो होऊनि
 हीनदीन। उदास आणि उद्विग्नमन। पैक्यापरी पैकाही जाऊन। गुरूकृपे विघ्न उद्भवलें ॥४२॥ होतों आज
 गुरूकृपासंपन्न। तोच मी झालों रोषास कारण। ऐसें वदूनि साशंक होऊन। चित्रविसर्जन आरंभी ॥४३॥ म्हणे
 आतां या संतप्रतिमा। कधींही न घरीं ठेवितां कामा। तेणेंच अंतरलों निजगुरूप्रेमा। किमर्थ रिकामा हा
 धंदा ॥४४॥ म्हणे जया चित्राच्या पार्यीं। गुरू माझा मज नाराज होई। पाडील कधीं तरी तें अपार्यीं। तें मज
 नाहीं कामाचें ॥४५॥ हें तरी एक प्रतिमापूजन। नावडे मम गुरू लागून। तरी मग या नाराज ठेवून। चित्राचें
 प्रयोजन काय मज ॥४६॥ जाहला बहु द्रव्यव्यय। करावया या चित्रांचा संचय। तरी त्या आतां न दुजा उपाय।

२. बाबा अबदुल रहिमानचे ३. फोटोग्राफरच्या दुकानात ४. भेट देण्यास

शिवाय तोयविसर्जना ॥४७॥ म्हणोनि मग माझा मेहुणा। सर्वे घेऊनि ती छबी जाणा। न देतांही मागतिया कवणा। पातले विसर्जना धक्क्यावर ॥४८॥ गेले अपोलो बंदरीं थेट। ठरविली एक भाड्यानें बोट। जाववेल तों जाऊनि थेट। समुद्रीं ती शेवट विसर्जिली ॥४९॥ असो ते येथेंच नाहीं थांबले। वांदें येथेंही तेंच आरंभिलें। सर्वां आप्तेष्टमित्रां विनविलें। फोटो घेतले मागून ॥५०॥ म्हणाले बाबा अबदुल कोपले। फोटो ज्यांनीं त्यांनीं आपले। परत द्यावे पाहिजे विसर्जिले। सकळां विनविलें एणेपरी ॥५१॥ मजकडूनही दिधलेली प्रत। घेतली माझे भावाचीही परत। बहिणीचीही केली हस्तगत। मिळविल्या समस्त सहा प्रती ॥५२॥ मग तो घेऊनि सहाही प्रती। वांदें शहरीं समुद्रावरती। थेट जेथें जमीन सरती। पातला ते प्रांतीं सरोष ॥५३॥ पाचारूनि एक कोळी। मग तीं अवधीं चित्रें ते काळीं। करूनियां तयाचे हवालीं। निक्षेपियेलीं 'अब्धिजलीं ॥५४॥ मीही तेव्हां व्यथाग्रस्त। होतो तयाचिया घरांत। मलाही तो ऐसेंच उपदेशीत। संकटें आणीत या प्रती ॥५५॥ तरी त्या अवध्या गोळा करून। करिसील जेव्हां समुद्रीं विसर्जन। तेव्हांच तुझिया व्यथेचें निरसन। होईल जाण निधरिं ॥५६॥ मीही माझा पाचारिला मेथा। किल्ली देऊन त्याचिये हाता। आणविल्या तसबिरी संतांच्या समस्ता। सोंपिली व्यवस्था मेहुण्यातें ॥५७॥ त्यानें आपुला बोलाविला माळी। तयाकरवीं त्या तात्काळीं। चिंबाईच्या देवळाजवळी। समुद्रजळीं निक्षेपविल्या ॥५८॥ पुढें जातां दोन मास। होतां आराम मम जीवास।

५. समुद्राच्या पाण्यात

जातां मी आपुलिया बिन्हाडास। अति आश्चर्यास पावलौं॥५९॥ तुम्हांस म्यां जी दिली तसबीर। ती द्वारासमोरचि भिंतीवर। पाहोनियां पूर्ववत स्थिर। वाटला मज थोर विस्मय॥६०॥ अवधीं चित्रें मेथानें आणिलीं। हीच तसबीर कैसी कीं चुकली। म्हणोनि मीं ती तात्काळ काढिली। छपवुनी ठेविली कपाटीं॥६१॥ पडतांच मेहुण्याची दृष्टि। घेईल तो ती उठाउठीं। नेईल जलसमाधीसाठीं। ऐसें मज पोटीं वाटलें॥६२॥ ठेवों न लाहे निजगृहातें। मेहुणा पाहतांचि बुडवीत हातें। देवों न लाहे आणीकातें। निःशंकचित्तें अभक्ता॥६३॥ विना विचारें देईन कवणा। तरी न झालिया योग्य जोपासना। राहिल अस्वस्थता सदैव मना। ही दीर्घ विवंचना सर्वदा॥६४॥ तरी ती जेथें राहिल सुरक्षित। पाहावें ऐसें स्थळ त्या उचित। ठेवील आपुले घरीं जो व्यवस्थित। तयाच्या हस्तगत करावी॥६५॥ ऐसें मन पडतां अडकित्तां। साईच सुविचार सुचवी चित्ता। जावें मौलाना दरबारीं आतां। इसमूस वृत्तांत कथावें॥६६॥ मग मी तेव्हां तैसाचि सत्त्वरी। गेलों पीर मौलाना दरबारीं। मुजावर इसमूस ही वार्ता सारी। कळविली अत्यादरीं एकांतीं॥६७॥ आम्हां उभयतांचा निर्णय। आपुलेपार्शीं राहिल ही निर्भय। म्हणोनि ते दिनींच आम्ही उभय। केला कीं निश्चय मनाचा॥६८॥ कीं ही समर्थ साईची छबी। आपुले येथेंच ठेविली जावी। स्वयें आपणा समर्पावी। तेणेंच ती ठार्यीं पडेल॥६९॥ तंव त्या कृतनिश्चयानुसार। केली ती प्रतिमा आपणां सादर। पाहुनी आपुलें जेवण तयार। तैसाच मी सत्त्वर परतलों॥७०॥ ही लांब कथा परिसावयास। नव्हता आपणां तेव्हां अवकाश। पुढें मागें कथूं ती सावकाश। धरुनि हा उद्देश गेलों मी॥७१॥ आज उद्यां करितां करितां। सबंध नऊ वर्षे भरतां। आज ही झाली भेट

अवचिता । आपणां उभयतां परस्पर ॥७२॥ तेणें ही आठवली पूर्वपीठिका । आपणही कथिलें स्वप्नकौतुका ।
संबंध जुळला अपूर्व कथानका । नाहीं अद्भुत कां ही लीला ॥७३॥ आतां एक दुजी कथा । सावध चित्तें
परिसिजे श्रोतां । साईं कैसे प्रेमळ भक्तां । अति सप्रेमता वागवीत ॥७४॥ जयां परमार्थी खरी गोडी । तयांसी
साईस मोठी आवडी । वारूनि सर्व तयांचीं सांकडीं । स्वानंदजोडी दे तयां ॥७५॥ ये अर्थींचा अनुभव गोड ।
बाळासाहेब देवांची होड । पुरविली पुरवुनी तयांचें कोड । दिधली त्यां जोड भक्तीची ॥७६॥ दिवसा नोकरी
केल्याशिवाय । योगक्षेमा नव्हता उपाय । परी रात्रौ परमार्थव्यवसाय । कराया व्यत्यय कां यावा ॥७७॥ इच्छा
फार दिवसांपासून । करावें नित्य ज्ञानेश्वरीवाचन । परी कांहीं ना कांहीं विघ्न । येऊनि तें हातून घडेना ॥७८॥
भगवद्गीता एक अध्याय । जैसा रोज नेमानें होय । तैसाच ज्ञानेश्वरीचा निश्चय । विनाअंतराय तगेना ॥७९॥
हातीं घेतां इतर ग्रंथ । नित्य नेमें वाचिले जात । ज्ञानेश्वरीवरी प्रबल हेत । नियम न जात तडीस ॥८०॥ घेऊनि
रजा तीन मास । एकदां देव गेले शिरडीस । तेथूनि निजगृहीं पाँडास । सुखें घ्यावयास विश्रांती ॥८१॥ तेथेंही
इतर कार्यें झाली । इतर नेमाची पोथी वाचिली । ज्ञानेश्वरीची हौस न पुरली । वेळ न आली तिथेला ॥८२॥ हातीं
घेतां ज्ञानेश्वरी । विकल्प कांहीं उठावे अंतरीं । जेणें वाचन होई वरिवरी । प्रेम अंतरीं उपजेना ॥८३॥ काय
करूनि कासाविसी । केला निश्चय न पावे सिद्धीसी । पांच ओंव्याही नित्यनेमेंसीं । घडलें न प्रतिदिवशीं
वाचावया ॥८४॥ प्रत्यहीं पांच ओंव्या निदान । निश्चय केला मनापासून । त्याही न नेमें मज हातून । उल्हासें

६. अ. ४० यात उद्यापनाची कथा ज्यांची दिलेली आहे तेच हे बाळासाहेब देव ७. पण ८. इच्छा, कौतुक

वाचून जाहल्या ॥८५॥ म्हणोनि मग केला नेम । साईच जेव्हां देतील प्रेम । म्हणतील “वाच” तेव्हांच उपक्रम । करीन संभ्रमविरहित ॥८६॥ निष्ठा साईच्या पायापाशीं । जेव्हां साई देतील आज्ञेसी । तेव्हांच वाचीन ज्ञानेश्वरीसी । कृतनिश्चयेंसीं बैसलों ॥८७॥ असो येतां महोदय पर्व । सर्वे मातोश्री भगिनी सर्व । पहावया गुरूपूजागौरव । पातले मग देव शिरडीस ॥८८॥ कां हो आतांशा नाही वाचत । ज्ञानेश्वरी आपण नित्य । जोग तेथें देवांसी पुसत । प्रत्युत्तर देत तें परिसावें ॥८९॥ ज्ञानेश्वरीची मोठी हौस । परी न ती जाई सिद्धीस । आतां बाबाच जेव्हां वाचावयास । वदतील ते वेळेस वाचीन ॥९०॥ तंव जोग कथिती युक्ती । ज्ञानेश्वरीची आणुनी पोथी । द्यावी साईबाबांचिये हातीं । वाचावी ते देती तंव तुम्हीं ॥९१॥ नलगे मज कांहीं युक्ती । बाबा माझें अंतर जाणती । ते कां न माझी अढी पुरविती । ‘वाच’ स्पष्टोक्ती वदतील ॥९२॥ घेतां समर्थांचें दर्शन । रुपया एक केला अर्पण । एकचि कां वीस आण । म्हणती त्यालागून तंव बाबा ॥९३॥ आणुनी वीस रुपये दिधले । रात्री बालकरामास भेटले । साईकृपा कैसी पावले । वृत्त त्यां पुसिलें पूर्वील ॥९४॥ उद्यां आरती झाल्यावरती । सांगेन मी सकळ तुम्हांप्रती । ऐसें बालकराम आश्वासिती । बरें म्हणती देव त्यां ॥९५॥ पुन्हां देव दुसरे दिवशीं । जातां मशिदीं दर्शनासी । वीस रुपये मागितले त्यांशीं । दिधले सुखसंतोषीं देवांनीं ॥९६॥ पाहुनी तेथें अत्यंत भीड । देव राहिले बाजूस आड । बाबा पुसती कोठें रे सांगड । जागेंत अवघड तो दडला ॥९७॥ देती देव प्रत्युत्तर तेथें । बाबा हा मी आहे

ना यथे। कां सातचि ना झालेत देते। बाबा तंव तयातें पुसतात ॥१८॥ देव वदती वीस दिधले। पैसे कोणाचे बाबांनीं पुसिलें। 'बाबा आपुले' तंव ते वदले। 'कां मग सुटले पळत तुम्ही ॥१९॥ यावें ऐसें जवळ यावें। स्वस्थ चित्तें निकट बैसावें'। आज्ञेप्रमाणें केलें देवें। मनोभावे ते बैसले ॥१००॥ नित्यनेम आरती झाली। मंडळी स्वस्थानीं परतली। बाळकरामा-देवा गांठ पडली। पृच्छा ती आरंभिली पूर्वील ॥१०१॥ तयांचा पूर्ववृत्तांत पुसिला। तयांनीं तो साद्यंत कथिला। कैसें लावियलें उपासनेला। देव मग तयांला वदतात ॥१०२॥ केलें काय तुम्हां निवेदन। कैसें करावें ब्रह्मचिंतन। करा कीं माझी जिज्ञासा पूर्ण। देव मग त्यांलागून प्रार्थिती ॥१०३॥ बालकरामही देवांप्रती। करावया तयांची जिज्ञासापूर्ती। उत्तर द्याया जों आरंभ करिती। बाबाच बोलाविति देवांस ॥१०४॥ कैसा साई परम लाघवी। ^{१२}चंद्रूस देवातें बोलावूं पाठवी। देव न क्षण विलंब लावी। आले श्रीसाईस भेटाया ॥१०५॥ झाले होते तीन प्रहर। मशिदीचिया तटावर। टेकूनियां दोन्ही कर। दिसले समोरचि श्रीसाई ॥१०६॥ देव जातांच केलें वंदन। बाबा तयांस पुसती प्रश्न। कोठें कोणासीं काय आपण। करीत संभाषण होतां कीं ॥१०७॥ मग देव उत्तर देती। काकांचिया माडीवरती। बालकरामाचिया संगतीं। आपुलीच कीर्ती परिसियली ॥१०८॥ रुपये आण पंचवीस। बाबा आज्ञापिती देवांस। आणुनीयां तेच समयास। रुपये बाबांस समर्पिले ॥१०९॥ किती पुसती आणिलेस। देव वदती पंचवीस। बाबा म्हणती चल ये बैस। गेले तंव मशिदीस बाबांसह ॥११०॥

१२. या नावाचा एक व्याधिष्ठ त्या वेळी बाबांपाशी होता.

बाबा बैसले खांबापाशीं। दुजें न कोणीही मशिदीसी। म्हणती तुवां माझिये चिंधीसी। चोरियेलेंसी मज न कळतां॥१११॥ मला चिंधी ठाऊक नाहीं। म्हणोनि देव देती ग्वाही। यथेंच कोठें तरी पाहीं। झाले मग साई वदते तया॥११२॥ यथें आहे कोठें चिंधी। ऐसें देव वदले ते संधीं। बाबा उठले म्हणती तूं शोधीं। खोटी ही बुद्धी चोरीची॥११३॥ कवण्या कारट्यानें ती नेली। बघ बघ पाहिजे यथेंच असली। ऐकूनि देवांनीं आणीक शोधिली। नाहीं ती आढळली तरीही॥११४॥ मग भुकुटीस घालूनि आंकडे। पाहुनीयां इकडे तिकडे। दृष्टी टवकारुनी देवांकडे। साई कडकडे देवांवर॥११५॥ म्हणें तूंच लबाड होसी। तुजवीण कोण ये समयासी। येईल चिंधी चोरावयासी। चोर मी तुजसीच समजतो॥११६॥ ऐसा यथें जो येतोस। तो काय चोऱ्या करावयास। झाले काळ्याचे पांढरे केस। खोड न लवलेश कीं जाई॥११७॥ तुला कुऱ्हाडीनें हाणीन। तुला कापीन, ठार करीन। जाशील कोठें माझिया हातून। येईन मारीन तेथें तुज॥११८॥ घरून येतोस जो शिरडीस। तो काय चोऱ्या करावयास। घे हे आपुले वापस। आणून चिंधीस दे माझ्या॥११९॥ क्रोधें लाल झाले साई। उद्धारियेली आई माई। शिव्या-शापांची लागली रयी। संतापें लाही जाहली॥१२०॥ कोपले देखूनि साईनाथ। देव कौतुक पाहतात। उगेच उभे राहतात। आश्चर्यभरित मानसें॥१२१॥ देव सन्निध आणि एकटे। पाळी माराची येणार वाटे। कीं हें विश्वरूपदर्शन गोमटें। जाणुनी दाटे आनंद॥१२२॥ घेतील काय सटका आतां। करितील काय त्वेषें आघाता। एकला मी सांपडलों हातां। येईल चित्ता तें करो॥१२३॥ परी हें चिंधीचें काय कोडें। तें तों देवांस कांहींही नुलगडे।

जा निघून जा म्हणतां एकीकडे। तंव ते पायरीकडे सरकले ॥१२४॥ काय चिंधीचा गुह्यार्थ। जाणावया मी नाही समर्थ। पावेन साईकृपेचा स्वार्थ। तयीं तो श्रोत्यांर्थ निवेदीन ॥१२५॥ होतां अर्थ घटकाभर। आले देव बाबांसमोर। चालूच होता शिव्यांचा गजर। “आलास कां वर” म्हणाले ॥१२६॥ “जा हो चालता वाडियांत।” म्हणतां देव आज्ञा वंदीत। नमन करूनि चरणांप्रत। पातले परत वाडियामार्जी ॥१२७॥ झालेली सर्व हकीकत। घडली जैसी तैसी यथार्थ। जोगांस आणि बालकरामाप्रत। केली निवेदित साद्यंत ॥१२८॥ पुढें एक संबंध घटका। उडाला शिव्याशापांचा दणका। प्रहरा-दोंप्रहरांमार्गे मग लोकां। बाबाच अवलोका आमंत्रित ॥१२९॥ देवही मग तेथें आले। इतरांमार्जी जाऊन बैसले। म्हाताऱ्याचिया जीवा लागलें। असेल मग बोले श्रीसाई ॥१३०॥ “चिंधीची ती कथा काय। तरी म्यां दुरुक्तीं केलें घाय। होतीच चोरिली त्या काय उपाय। बोलल्याशिवाय रहावेना ॥१३१॥ असो अल्ला सारें बघील। तोही तयाचें बरें करील। तंव ए भाऊ दक्षिणा देसील।” पुसती क्षमाशील श्रीसाई ॥१३२॥ किती आणूं देव पुसती। बारा घेऊनि येई त्वरिती। पाहूं जातां नोटचि होती। रुपये न मिळती तियेचे ॥१३३॥ देवें तैसेंच बाबांस कथिलें। “राहूं दे मज नको” ते वदले। “सकाळीं त्वां दोनदां दिधले। स्मरण न राहिलें मज त्याचें” ॥१३४॥ तरीही देवांनीं रुपये मिळविले। बाबांलागीं आणुनी दिधले। सर्वें तयांचे चरणही वंदिले। परिसा मग निघाले जे बोल ॥१३५॥ “काय रे तूं करीत अससी।” “काहीं नाही” वदतां तयासी। पोथी वाचीत जा नेमैसीं। केलें देवांसी आज्ञापन ॥१३६॥ “वाडियामाजी जाऊनि बसावें। नित्यनेमें वाचीत जावें।

वाचितांना सांगतही असावें । निरूपण भावें सकळिकां ॥१३७॥ संबंध भरजरी सुंदर शेला । बसलों असतां तुज द्यावयाला । जासी कां चिंध्या चोरावयाला । सवई कां तुजला चोरीची ॥१३८॥ असो करावें पोथीवाचन । साईमुखींचें हें वचन । पावुनी माझी मी अंतरीं खूण । अतिसुखसंपन्न जाहलों ॥१३९॥ मानूनि ती आज्ञा प्रमाण । मग म्यां तया दिवसापासून । नित्य ज्ञानेश्वरीचें वाचन । तैसेंच निरूपण आरंभिलें ॥१४०॥ मिळाली आज्ञा वांचिली आतां । फिटली व्रतस्थ मनाची चिंता । येथूनि मज ज्ञानेश्वरी वाचितां । येईल नियमितता वाचना ॥१४१॥ आतां मी गुर्वनुज्ञाधर । आतां प्रसन्न मज ज्ञानेश्वर । माजी पडलें जें झालें आजवर । वर्तणें अतःपर नियमानें ॥१४२॥ साक्ष मजला माझें मन । वरी साईआज्ञा प्रमाण । आज्ञाबळें पोथी पारायण । आता मज निर्विघ्न घडेल ॥१४३॥ बाबा मी येतों लोटांगण । अनन्यभावं तुम्हां शरण । पदरीं घ्या या लेंकरा आपण । करवुनी घ्या वाचन मजकरवीं ॥१४४॥ चिंधी तें काय ध्यानांत आलें । बालकरामास होतें जें पुसिलें । त्याच चिंध्या तेंच न रुचलें । साईस, जें भरले रागानें ॥१४५॥ कैसें तुम्हांस उपासनेस । कैसें परब्रह्मचिंतनास । लाविलें म्हणुनी बालकरामास । पुसिलें तें बाबां नावडलें ॥१४६॥ वाटेल त्या प्रश्नाचें उत्तर । स्वयें द्यावया असतां तत्पर । किमर्थ चौकशा कराव्या परस्पर । म्हणोनि मज दुर्धर छळियेलें ॥१४७॥ 'छळियेलें' हे बोलचि उद्धृत । प्रेमें भक्तार्थ जो ओथंबत । भक्तच्छल ज्या स्वर्णीही न दिसत । छळणें त्या अनुचित क्रियापद ॥१४८॥ छळिलें नव्हे मज शिकविलें । चित्तीं तुझिया जें जें उद्भवलें । तें तें म्यां पाहिजे स्वयें पुरविलें । कधीं न चोरिलें कामा ये ॥१४९॥ साई बाहाक्रोधाभिभूत । अंतरीं ते नित्य मुदित । बाह्यासंतापें दिसत

संतप्त। अंतरीं ते तृप्त आनंदे ॥१५०॥ क्रोधाचें बाह्य लौकिक लाघव। अंतरीं परमानंद-गौरव। तथा साईंचें लीला-वैभव। गावया सुदैवचि पाहिजे ॥१५१॥ साधावया निजस्वार्थ। जया पोटीं अत्यंत आर्त। शिव्या पुष्पलाखोल्या मानीत। दृष्टीं निजहिततत्पर ॥१५२॥ परिसूनि कर्णकटु अश्लील वचन। डळमळेना देवांचें मन। पोटीं प्रेमाचें भरतें गहन। वाटे तें ताडण पुष्पांचें ॥१५३॥ दुग्धें भरली धेनूची कांस। भाग्यवानास लाभे गोरस। कांसेपासींच गोचिडा वास। ^{१३}अशुद्धचि कर्मास तयाच्या ॥१५४॥ ^{१४}दर्दुरा कमलकंदा शेजार। लुटी कमलमकरंद भ्रमर। दुर्दैवी दर्दुरा ^{१५}पंकाचा आहार। दैवास न पार भ्रमराच्या ॥१५५॥ तैसे तुम्ही भाग्यवान। तुम्हां आम्हां संनिधान। मानेल तें घ्या रे पुसून। शंकासमाधान साई वदे ॥१५६॥ पहा माझी पोथीची अढी। वाचीन 'वाच' वदतील ते घडी। तोंवर ज्ञानेश्वरी मी नुघडीं। पुरविली रोकडी बाबांनीं ॥१५७॥ कैसी माउली करी लाड। निजबालकाचे पुरवी कोड। तयाची ही प्रतीती गोड। भक्तिची जोड ही कथा ॥१५८॥ वाच म्हणुनी नाही थांबले। देव वदती वर्ष न उलटलें। स्वप्नीं येऊनि दर्शन दिधलें। आश्चर्य मज पुसिलें तें परिसा ॥१५९॥ सन एकूणीसशें चवदा। एप्रिल दुसरी तारीख तदा। वार गुरूवार उजाडतां एकदां। स्वप्नप्रसादा पावलें ॥१६०॥ समर्थ साई स्वप्नीं आले। आहेत माडीवरती बैसले। पोथी समजते कां मज विचारिलें। उत्तर दिधलें नकारी ॥१६१॥ तैसाच प्रश्न झाला नंतर। मग ती केव्हां समजणार। आलें माझिया नेत्रांस नीर। काय म्यां प्रत्युत्तर दिधलें ॥१६२॥ कृपा आपुली झालियावीण। पोथी वाचणें केवळ शीण। समजणें तो त्याहूनही

कठिण। बाबा मी निक्षून सांगतों ॥१६३॥ बाबा वदती पोथी पढतां। फारचि आपण घाई करितां। वाचा पाहूं ती मजदेखतां। निकट बैसतां मजपाशीं ” ॥१६४॥ काय वाचूं देव वदती। अध्यात्माची आज्ञा देती। देव पोथी आणूं जाती। नेत्र उघडती तात्काळ ॥१६५॥ देव तेव्हां जागे होती। स्वप्नस्थिती पाहुनी निश्चिती। काय वाटावें तयांचे चित्तीं। कल्पना श्रोतीं कीजे ती ॥१६६॥ पाहुनीयां वर्षभर वाट। मानी कीं बाळ आज्ञा नीट। करितो कीं नित्य पोथीचा पाठ। काळजी उद्भट ही कोण ॥१६७॥ पाळी काय लाविली शिस्त। दिधला धडा गिरवी का नित्य। चुके कोठें वा किंनिमित्त। कवण हें सतत पाहील ॥१६८॥ वाचकें असावें कैसें दक्ष। ठेवणें कोठें विशेष लक्ष। साईमाउलीवीण प्रत्यक्ष। कवण ही साक्ष पटवील ॥१६९॥ ऐसी साईसमर्थलीला। ऐसा स्वानंदाचा सोहळा। भक्तीं भोगिला असंख्य वेळां। देखिला म्यां डोळां प्रत्यक्ष ॥१७०॥ आतां आपण श्रोते मंडळी। होऊं कीं लीन गुरूपदकमळीं। परिसूं पुढील कथेची नव्हाळी। यथाकाळीं पुढारा ॥१७१॥ आठवुनी श्रीसमर्थचरण। सद्भावें मी येईं लोटांगण। तेणेंच सकल भवदुःखविमोचन। भावार्थें शरण हेमाड ॥१७२॥ साईच एक तयाचा स्वार्थ। साईच निरतिशय-सुखपरमार्थ। साईच तया करील कृतार्थ। निश्चित हा भावार्थ तयाचा ॥१७३॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते। भक्तहेमाडपंतविरचिते। श्रीसाईसमर्थसच्चरिते। साईकृपानुग्रहदानं नाम एकचत्वारिंशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथार्पणमस्तु। शुभं भवतु ॥